
جایگاه اجمالی فرش دستباف و ماشینی در صنعت نساجی ایران

مولفان و گردآورندگان:

دکتر علی اشجاران

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) - شهری

مهندس ریحانه سادات سیدی

کارشناس نساجی - دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) - شهری

نشریه

تهران - ۱۳۹۸

اشجاران، علی، ۱۳۵۹ -	سرشناسه
Ashjaran, Ali	
جایگاه اجمالی فرش دستباف و ماشینی در صنعت نساجی ایران/مؤلفین و گردآوران علی اشجاران، ریحانه سادات سیدی؛ ویراستار علمی ریحانه آذرمی.	عنوان و نام پدیدآور
تهران: نشر بید، ۱۳۹۸.	مشخصات نشر
۹۰ ص.	مشخصات ظاهری
۷ - ۳۶ - ۶۹۱۸ - ۶۲۲ - ۹۷۸	شابک
قیما	وضعیت فهرست‌نویسی
قالی و قالی‌بافی - ایران	موضوع
Carpets -- Iran	موضوع
قالی و قالی‌بافی - ایران - صنعت و تجارت	موضوع
Rug and carpet industry -- Iran	موضوع
سیدی، ریحانه سادات، ۱۳۷۰ -	شناسه افزوده
NK۲۸۰۹	ردیف‌بندی کنگره
۷۹۵۵/۷۲۶	رده بندی دیویی
۵۸۰۸۸۳۳	شماره کتابخانه ملی

انتشارات بید

تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، کوچه مهر، پلاک ۵۰

شماره ۲۷، واحد ۱۲

تلفن: ۰۹۰۲۴۸۶۸۹۵۶ - ۶۶۴۷۹۶۱۵ - ۶۶۴۳۵۶۳۷

جایگاه اجمالی فرش دستباف و ماشینی

در صنعت نساجی ایران

نویسندگان:

دکتر علی اشجاران - مهندس ریحانه سادات سیدی

ویراستار علمی: ریحانه آذرمی

• چاپ اول: ۱۳۹۸ • شمارگان: ۵۰۰ نسخه • ناشر: بید

شابک: ۷ - ۳۶ - ۶۹۱۸ - ۶۲۲ - ۹۷۸

قیمت: ۱۸,۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است.

پیشگفتار

فرش ایران و بحث در خصوص تاریخ آن همواره یکی از مسائل موردعلاقه شرق شناسان غربی از ایرانی و غیرایرانی بوده اما از آنجایی که بیشتر مطالعات انجام گرفته در این باره فاقد بنیاد علمی و به تعبیر دیگر از مبنای صحیح برخوردار نمی باشد در اغلب موارد با نتایج سرانگشت و حتی مغرضانه همراه بوده است. علاقه به تحقیق در مورد قالی ایرانی و سوق تاریخی آن بیشتر از یکصد سال می باشد که توجه محققان غربی را به خود معطوف کرده است. دانشمندان فرش معتقدند که قالی و قالی بافی و بافت انواع فرش خواستگاه و محل پیدایش آن آسیا است. پژوهشگران می گویند که ایران، ترکستان و قفقاز مهد اولیه هنر قالی بافی هستند. از نوشته های برخی از متون چین برداشت می شود که هنر قالی بافی نیلی پیش از میلاد مسیح وجود داشته است. شاعر و حماسه سرای معروف یونانی در قرن هفتم پیش از میلاد، تختی را یاد می کند که قالی ارغوانی رنگ آن را پوشانده است. همچنین سایر مورخان و شاعران و نویسندگان هم در نوشته هایشان این نکته را ذکر کرده اند که ایرانیان عادتشان این است روی فرش های بسیار نرم و لطیف استراحت می کنند. یکی از سادها به ما نشان می دهد که علاوه بر کشورمان، در کشورهایی مثل ترکیه، اسپانیا، ترکمنستان، افغانستان، قفقاز، پاکستان، هند، مصر، چین، و حتی کشورهای رومانی و شبه جزیره بالکان نیز صنعت فرش و هنر قالی بافی رواج داشته و آن ها هم در این زمینه فعالیت داشته اند.

اما در نهایت این هنر خاص ایرانیان بوده و ایرانیان اولین مردمی بودند که به قالی بافی و فرش روی آوردند و در این مورد هنرشان شهره جهان است. بر اساس بررسی های انجام شده اولین فرش موجود در دنیا قالیچه ایرانی پازیریک است. این فرش در

سال ۱۹۴۹ م. بوسیله گروهی از باستان‌شناسان روس در حفاری‌هایی در منطقه آلتای سبیری جنوبی در دره‌ای به همین نام یعنی پازیریک کشف شد.

امروزه و با توجه به نیاز کشور و جهان، تولید فرش های ماشینی و استفاده از آنها جایگاه ویژه ای به خود گرفته است. فرش ماشینی یکی از مهمترین و قدرتمند ترین بخش های صنعت نساجی ایران است که به ویژه در چند سال گذشته توانسته فاصله خود با سایر بخش های صنعت نساجی زیاد تر کرده و خود را در رتبه اول کالای صادراتی نساجی قرار دهد. طبق آمارهای موجود صادرات نزدیک به ۴۰۰ میلیون دلار فرش ماشینی در سال ایران را بعد از کشورهای چین، ترکیه، هند و بلژیک در رده پنجم بزرگترین صادرکنندگان فرش ماشینی در جهان قرار داده است. اما اینکه آیا رتبه پنجم در صادرات فرش ماشینی در جهان برای صنعت فرش ماشینی ما خوب است یا نه و اینکه چقدر بیانگر جایگاه واقعی ما در بین بزرگان این صنعت است را می توان با نگاهی دقیق تر و موشکافانه تر به این امر استالیز نمود.

در کتاب حاضر نگاهی اجمالی به جایگاه فرش دستباف و ماشینی در صنعت نساجی ایران شده است و امید می رود مطالب ارائه شده مورد توجه محققین این عرصه قرار گیرد.

دکتر علی اشجاران

فهرست

بخش اول: فرش‌های دستباف.....	۹
فصل اول: تاریخچه فرش دستباف در ایران.....	۱۱
مقدمه.....	۱۱
انواع فرش دستباف.....	۱۳
مشخصات قالی دستباف.....	۱۳
انواع قالی.....	۱۳
انواع فرش دستباف از لحاظ ابعاد.....	۱۳
فصل دوم: نقش استان‌ها و مناطق مختلف کشور در تولید فرش دستباف.....	۱۵
رنگرزی سنتی الیاف فرش:.....	۲۸
فصل سوم: رنگرزی و تکمیل‌های رایج بر فرش دستباف.....	۵۵
روش سنتی - رنگرزی طبیعی.....	۵۸
فصل چهارم: جایگاه تولیدات فرش دستباف ایران در مقایسه با کشورهای رقیب.....	۶۱
بازار کشورهای مقصد صادرات.....	۶۲
بخش دوم: فرش ماشینی.....	۶۷
فصل پنجم: تاریخچه فرش ماشینی در ایران.....	۶۹
فصل ششم: نقش استان‌ها و مناطق مختلف کشور در تولید فرش ماشینی.....	۷۱
فصل هفتم: انواع فرش ماشینی.....	۷۵

فصل هشتم: رنگرزی و تکمیل‌های رایج بر فرش ماشینی.....	۷۷
فصل نهم: جایگاه تولیدات فرش ماشینی ایران در مقایسه با کشورهای رقیب.....	۸۱
منابع.....	۸۹